

“Özelleştirmiyorsanız lütfen özerkleştirin” Başarı burada gizli

TÜRKİYE’DE son on yıllık dönem içerisinde bütün siyasi söylemlere kaynaklık eden ekonomik konu, KİT’lerin özelleştirilmesi oldu. Özellikle 1980’li yılların sonunda zarar eden KİT’lerin özelleştirilmesi biçiminde bir siyasi yaklaşım ve söylem hemen bütün siyasetçiler tarafından adeta bir can simidi gibi ele alındı. Konuyla uzaktan yakından alakası olmayan küçükü büyüklü siyasi partiler, parti programlarında bir tek kelime bile etmedikleri özelleştirme üzerine söylemler geliştirdiler ve seçtin programlarında buna ağırlık vereceklerini halka ilan ettiler.

Türkiye’de bilinen en uzun Amerikan dizisi olan “Yalan Rüzgarı” adeta bir melodramı andıran, zaman zamanda komediantimentale dönen özelleştirme piyaseti yanında vavaş kaldı. Türkiye bu 10 yıllık süreçte özelleştirmeyi savunana veya karşı çıkan siyasetçileriyle acimasızca zamanı boş harcadı. Bir gün geldi, özelleştirmeye karşı çıkanlar siyasi geleceklerini ona bağlarlar özelleştirmenin ateşli savunulan meydanlarda, televizyonlarda özelleştirme ile halka mutluluk vaad edenler ellerinden oyuncuğ alınıp çocuklar gibi önce biraz mızılmalıp sonra susup oldular.

Esasen özelleştirmenin gereğini vurgulayan Türk iktisat tarihindeki en ciddi metin **İzmir İktisat Kongresi**’nde yüce önder **Atatürk**’ün yol gösteren ve doğruyu işaret eden konuşmasıdır. Büyük Türk Milleti’nin **1919-1923 Kurtuluş Savaşı** döneminde vermiş olduğu büyük mücadele, Araştırmacı-Tarihçi Alptekin Müderrisoğlu’nun kitabına da isim olan “**Yoksulların Zaferi**”dir. Kurtuluş Savaşı’nın yapıldığı yıllarda Anadolu’daki yoksulluğu ve fakirliği inceleyen ve değerlendiren yerli ve yabancı tüm iktisat bilimciler, tarihçiler ve araştırmacılar **Mustafa Kemal**’in önderliğindeki **Türk Kurtuluş Savaşı**’nın anlam ve mahiyetini çok daha açıklıkla görmekteydiler.

Ulu önder işte bu fevkalade şartlarda

gerçekleştirilen bağımsızlık

mücadelesinin hemen arkasından topladığı İzmir İktisat Kongresi’nde yaptığı konuşmada; devletin asil görevinin ikisadi işletmeler kurup yönetmek olmadığını, ancak içinde bulunulan şartlar nedeniyle devletin bir takım ikisadi işletmelerin kurulmasına ve işletmesine öncülük etmekte zorunda olduğunu ve özellikle yabancı uyruklu kimselerin tekelinden kurtarılan ve millileştirilen işletmelerin tam kapasite ile çalışır iktisadi işletmeler hale getirilmesinin kısa bir süre için devletin görevi olması gerektiğini vurgulamıştır.

Karma Ekonomik Modeli

Ekonomimize **KİT**’ler olarak damgasını vuran ve devlet sermayesi ile kurulup işletilen büyük işletmeler, müesseseler ve fabrikalar yoksulluğun ve çaresizliğin bir ürünü olarak doğmuşlardır. Bunun ilk örnekleri şeker fabrikaları, lokomotif fabrikaları, denizcilik işletmeleri, Tekel gibi kuruluşlar olmuştur. **Yüce Atatürk**’ün devletin iktisadi hayata etkileri konusundaki temel fikriyatı “**Karma Ekonomik Modeli**” diye adlandırılan ekonomik yapının Cumhuriyet’in ilk yıllarında egemen olmasıdır.

Ancak, Anadolu’da zengin ve varlıklı kişileri bulmanın yanı sıra, cesur ve atak özel sektör girişimcisi bulmadaki güçlükler iktisadi hayatın düzenlenmesinde devletin farkında olmadan öncülüğünü, etkinliğini ve geniş katılımı ortaya çıkarmıştır. Bunun en bariz örneğini 1930’lu yılların sonlarındaki “**Devletçilik**” uygulamalarında görmek mümkündür. **İzmir İktisat Kongresi**’nde Atatürk’ün çizdiği ve gösterdiği hedef; mevcut iktisadi işletmelerin, müesseseler ve fabrikaların

iyileştirilmesi, büyütilmesi ve sayılarının artırılmasını takiben halka devredilmesidir. Yani bunların millete mal edilmesidir. Böylece devlet asil fonksiyonlarına dönecek ekonomik ve iktisadi faaliyetler tamamıyla özel girişimcinin ve hür teşebbüsün eline geçirecektir.

İşte bu temel hedef **74 yıllık**

Cumhuriyet hayatında ve

özellikle 1950 sonrası yıllarda

hemen hemen tüm siyasi iktidarlar

tarafından özelleştirme adı altında

ekonomi literatürüne girmiştir. 1950

Yılında Demokrat Parti iktidara geldiğinde

hükümet programına **KİT**’lerin sayılarının

arttırılmaya çalışıldı ve azaltılacağına dair

açıklamalar yaparak işe başlamış, ancak bu

dönemde de **KİT**’lerin gelişimi devam

etmiştir. 1960 sonrasında Karma Ekonomi

Modeline dönüşle birlikte planlı dönem de

başlamış, yeni **KİT**’ler kurulurken bir

yandan da mevcutlarının faaliyet alanları

genişlemeye devam etmiştir.

24 Ocak 1980 tarihi ise **KİT**’ler

açısından yine özelleştirme adı altında

günümüze kadar devam eden bir sürecin

başlangıcı olmuştur. Dünyada gelişmekte

olan tüm ülkelerde 70’li yıllarda

özelleştirme başlanarak sunuğlandırılırken,

Türk ekonomisi 17 yıldır özelleştirmeyi

tartışmaktadır. Özelleştirme uygulamasının

ana sebepleri 6 temel noktada

toplanmaktadır. Bunlar; artan kamu

sektörü borçlanması ihtiyacı, enflasyon,

sermayenin tabana yayılması, ekonomide

verimliliğin artırılması, piyasa ekonomisinin

yeniden geliştirilmesi, devletin

ekonomideki yerini azaltılmasıdır. İşte **İzmir**

İktisat Kongresi kararları doğrultusunda

şu şekilde sanayileşmek ve kalkınma için özel

teşebbüsün desteklenmesi politikası ile

başlayan ve temeldeki hedefi özelleştirme

olan uygulamaların bizdeki ve dünyadaki tarihi seyri kısaca budur.

1990 sonrası siyasi iktidarlar ciddi bir plan ve program ortaya koymaksızın özelleştirmenin adeta üzerine atılmışlar ve maalesef büyük zaman kayıpları neden olmuşlardır. Siyasi iktidar sahipleri yanlış personel politikaları ile **KİT**’lere doldurdukları personel tasfiye edememelerin sıkıntısına düşmüşlerdir.

Oy deposu

Oy potansiyeli olarak görülen **KİT**’ler başsız ve bazisiz yöneticilerin elinde yıllarca zarara sürüklenmiş ve hiçbir politikacı **KİT**’lerin özelleştirilmesinden önce özleştirilmesi gerektiğini ifade edememiştir. Zarar eden bir bakkal dükkanına talip bulunmadığı gibi siyasi müdahaleler nedeniyle özleştirilmeyen, adeta birer çiftlik olarak görülen ve bunun sonucu olarak da karlı ve verimli hale gelemeyen **KİT**’lere talip bulmak zordur.

Neysi, ne zaman, nasıl ve niçin özleştirileceğine ilişkin planı ve programı olmayan siyasi iktidarların ülke ekonomisine yararlı özleştirmeler yapmasında beklenemez. “**Hangi KİT’lerin**

kapatılacağı veya özleştirileceği konusunda ciddi etütler

yapılmalıdır” diyen bürokratların

cezalandırılmaya kalkın ve hükümet

programlarında olmadığı halde varmışcasına

programlarının eleştirildiğini iddia eden

iktidar sahiplerinin özleştirmede başanlı

olup olmadıklarının değerlendirilmesini

Büyük Türk Milleti muhakkak yapacaktır.

Türkiye özelleştirme konusunda olmaz

olmaz noktasına gelmiştir. Ancak, son 5

yıldır geldiği noktada durmakta ve zaman

kaybetmekte. Sırada kapatılmayı ya da

özleştirmeyi bekleyen önce **KİT**’varken,

günderimin ve siyasi performansın bu eksene

oturumaması ne kadar büyük kayıptır.

Durum bu olunca, enflasyonunda üç haneli

rakamlara tırmanması kaçınılmaz, çünkü

zam denen zorunlu vergi, **KİT** ürünleri yolu

ile doğrudan fiyatlarla yansımaktadır.